

Muzeji un ilgtspējīga attīstība

@ICOMofficial

#IMD2020

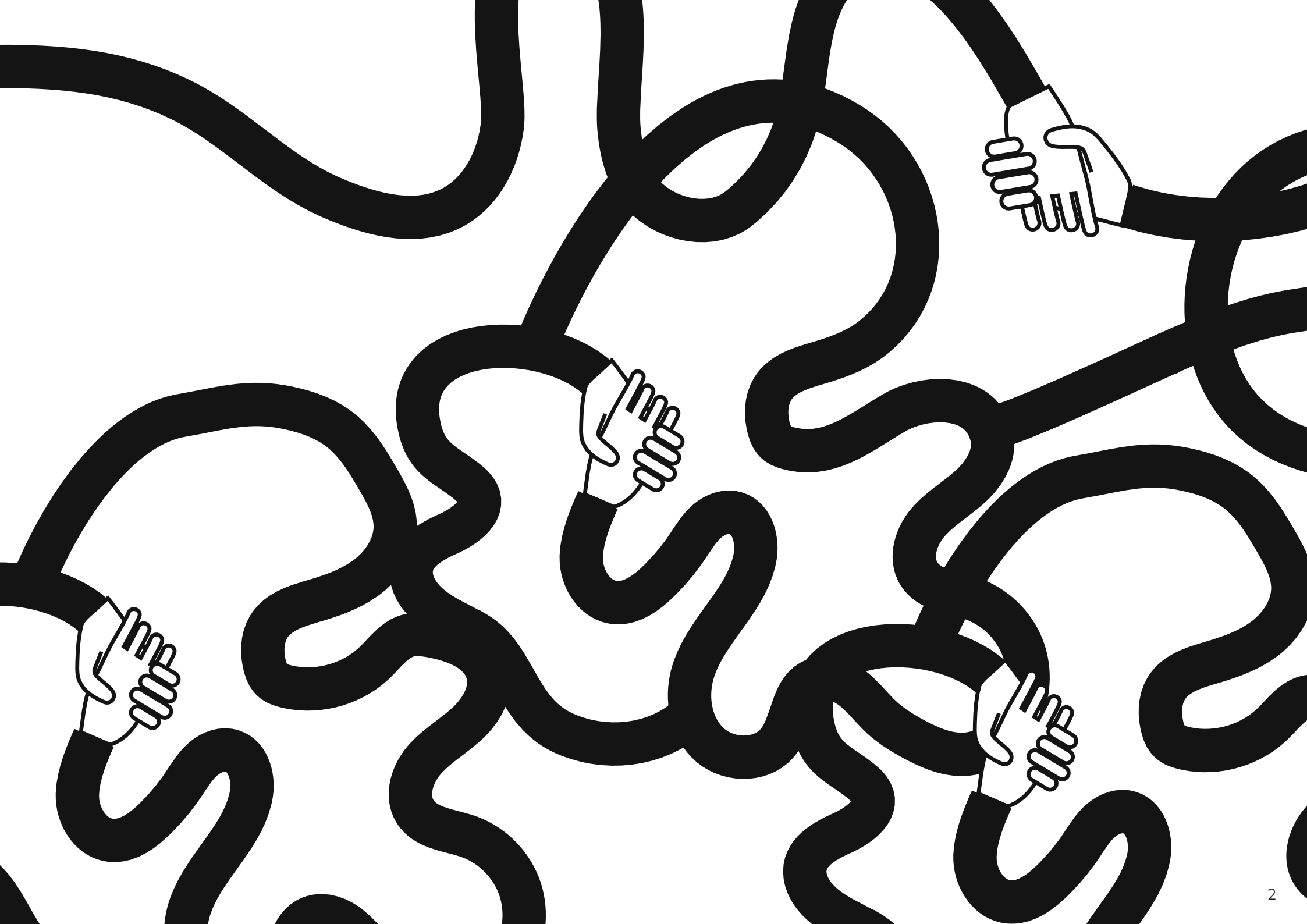
icom.museum

Latvijas
Muzeju
biedrība

L N B
LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

**Ko nozīmē jēdziens
"ilgtspējīga
attīstība", ko
pēdējā laikā
dzirdam tik bieži?**

**Kā tas attiecas
uz muzeju
ikdienas darbu?**

**Ko Latvijas muzeji
jau ir darījuši
un dara globālo
ilgtspējīgas
attīstības mērķu
labā?**

**Ar ko sākt, ja
vēlies sniegt savu
artavu planētas un
cilvēku atbalstam,
piedalīties
rīcības plānā
Dienaskārtība
2030 un pārveidot
pasauli?**

Ko nozīmē ilgspējīga attīstība?

Kas ir ilgtspējīgas attīstības mērķi?

Svarīgākie dokumenti un termini

2015. gadā Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ģenerālajā asamblejā 193 valstu pieņemtā kopīgā rezolūcija ["Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam"](#)¹ ir vērienīga un iedvesmojoša rīcības programma, kas pievēršas plašam spektram globālu ekonomikas, sociālās jomas un vides aspektu. Programmas mērķis ir līdz 2030. gadam pavērst pasaules attīstību ilgtspējas virzienā – mazināt nabadzību, radīt taisnīgas un līdztiesīgas sabiedrības un aizsargāt planētu. Rezolūcija jeb [Dienaskārtība 2030](#) nosaka [17 Ilgtspējīgas attīstības mērķus \(IAM\)](#) jeb Globālos mērķus un 169 apakšmērķus, kas tos papildina²; tie apkopo pasaules degošākos izaicinājumus.

Ilgtspējīgas attīstības mērķi seko ANO [Tūkstošgades attīstības mērķiem \(TAM\)](#)³, kas bija spēkā no 2000. līdz 2015. gadam. Lai arī IAM var uzskatīt par TAM turpinājumu, starp tiem ir būtiskas atšķirības. Nozīmīgākā no tām – skatījums uz mērķu ieviešiem. Ja TAM īstenošana tika uzticēta atsevišķiem profesionāļiem un koncentrējās galvenokārt uz atbalsta sniegšanu trūcīgām un mazāk attīstītām valstīm, tad *Dienaskārtība 2030* paredz, ka IAM īstenošanā iesaistās visi – pilsoniskā sabiedrība, privātais sektors, valstis, valstu apvienības, ANO un citas institūcijas. Jaunās attīstības izpratnes pamatā ir līdzdalības, sadarbības un ilgtspējības principi. Jau IAM izstrāde norisinājās plašā partnerībā visā pasaulē, iesaistot cilvēkus, pilsoniskās iniciatīvas, privāto sektoru un pārvaldes institūcijas. Likumsakarīgi, ka atšķirībā no TAM te iezīmēta arī kultūras sektora, tostarp muzeju, loma. Jo īpaši tā uzsvērta IAM 11.4, kas rosina "aizsargāt un nosargāt pasaules kultūras un dabas mantojumu".

IAM ieviešana tika uzsākta 2016. gadā. Katrai valstij un tās valdībai ir jāizstrādā savs darbības plāns un tam paredzēts budžets, kā arī aktīvi jāsadarbjas ar dažādiem partneriem un citām valstīm. Vismaz divas reizes 15 gadu laikā valdībām jāsniedz ziņojums par IAM ieviešanas progresu. Latvija prezentēja ["Latvijas Ziņojumu Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu"](#)⁴ ANO augsta līmeņa politikas forumā 2018. gadā. Latvijas nevalstisko organizāciju sektors izstrādāja papildu ziņojumu "Latvijas ilgtspējīga attīstība: analīze par nevalstisko organizāciju iespējām līdzdarboties"⁵, kas tika prezentēts forumā kā papildinājums Latvijas valdības ziņojumam.

["Ilgtspēja"](#) vārda šaurākajā nozīmē spēju "ilgt", "turpināties", "radīt apstākļus ilgstošai, līdzsvarotai pašattīstībai". 1960. gados aizsāktās aktīvistu kustības par vides un cilvēkresursu saudzēšanu un saprātīgu izmantošanu vārdam piešķīra plašāku nozīmi, ietverot vides, sabiedrību un ekonomikas ciešo saistību. "Ilgtspējīgas attīstības" termins tika ieviests līdz ar 1987. gadā publicēto Brutlandes komisijas ziņojumu⁶, kurā tas definēts kā "attīstība, kura apmierina pašreizējās paaudzes vajadzības, neradot draudus nākamajām paaudzēm apmierināt to vajadzības". Tādējādi varam teikt, ka "ilgtspējīga attīstība" tiecas apvienot rūpes par planētu un cilvēkiem ar noturīgu ekonomisku izaugsmi.

- 1 https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf
- 2 <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana/ano-ilgtspejigas-attistibas-merki>
- 3 <https://www.mfa.gov.lv/geneva/informacija-par-ano/latvija-ano/tukstosgades-attistibas-merki>
- 4 https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%20Zinojums%20ANO_1.pdf
- 5 https://lapas.lv/wp-content/uploads/2018/12/NVOzinojums-LV_v2_final_ar-foto-autoru_18.12.2018.pdf
- 6 https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-_-milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html

Ilgspējīgas attīstības mērķi

1. mērķis Visur izskaust nabadzību visās tās izpausmēs.

2. mērķis Izskaust badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabotu uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību.

3. mērķis Nodrošināt veselīgu dzīvi un sekmēt labklājību jebkura vecuma cilvēkiem.

4. mērķis Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas.

5. mērķis Panākt dzimumu līdztiesību un iespējināt visas sievietes un meitenes.

6. mērķis Nodrošināt ūdens un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu pārvaldību.

7. mērķis Nodrošināt visiem piekļuvi uzticamai, ilgtspējīgai un mūsdienīgai enerģijai par pieejamu cenu.

8. mērķis Veicināt noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību, kā arī cilvēka cienīgu darbu visiem.

9. mērķis Veidot noturīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas.

10. mērķis Samazināt nevienlīdzību starp valstīm un valstu iekšienē.

11. mērķis Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas.

12. mērķis Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus.

13. mērķis Veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi.

14. mērķis Saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību.

15. mērķis Aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešanos un novērst zemes degradāciju, veicināt tās atjaunošanu un apstādināt bioloģiskās daudzveidības izzušanu.

16. mērķis Veicināt miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību ilgtspējīgai attīstībai, nodrošināt taisnīgas tiesas pieejamību visiem un izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas visos līmeņos.

17. mērķis Stiprināt globālās partnerības īstenošanas līdzekļus un atjaunot globālo partnerību ilgtspējīgai attīstībai.

Par labāku pasauli

Ko vēlas sasniegt Ilgtspējīgas attīstības mērķi? Atbilde no ANO rezolūcijas "Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam": "Izmantot šo programmu maksimāli efektīvi, lai līdz 2030. gadam pārveidotu pasauli tā, ka tā kļūst labāka."

IAM saturs īsumā var tikt izteikts 5 vārdos: Cilvēki, Planēta, Labklājība, Miers, Partnerība (angliski – "5Ps": *People, Planet, Prosperity, Peace, and Partnerships*⁷). Pirmie trīs ietver 3 ilgtspējas pamatdimensijas (sociālo, vides un ekonomisko), savukārt Miers un Partnerība ilgtspēju veicina un uztur. Lai arī ir ērti un pārskatāmi dažkārt aplūkot IAM vienkāršotos tematiskos un nozaru griezumus, ir svarīgi atcerēties, ka it visas IAM dimensijas un aspekti ir savstarpēji cieši saistīti, "šī programma, ilgtspējīgas attīstības mērķi un apakšmērķi, tostarp to īstenošanas līdzekļi, ir vispārēji, nenodalāmi un savstarpēji saistīti"⁸. To būtiski paturēt prātā, lai, risinot atsevišķas problēmas, mēs netīši neradītu vietā citas, vienu netaisnību neaizstātu ar otru.

6 https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-_milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html

7 <https://sdg.gdrc.org/post/128479353317/the-five-key-elements-5-ps-that-led-to-the>

8 https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf

Lasi un iztēlojies šīs rindas no rezolūcijas "Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam" nodaļas "Mūsu vīzija":

"7. Mēs paredzam pasauli bez nabadzības, bada, slimībām un trūkuma, kurā var plaukt visa dzīvība. Mēs paredzam pasauli bez bailēm un vardarbības; pasauli, kurā valda vispārēja rakstpratība; pasauli, kurā ir taisnīga un vispārēja piekļuve kvalitatīvai izglītībai visos līmeņos, veselības aprūpei un sociālaizsardzībai un kurā ir nodrošināta fiziska, garīga un sociāla labklājība; pasauli, kurā mēs atkārtoti apliecinām savas saistības attiecībā uz cilvēktiesībām uz nekaitīgu dzeramo ūdeni un sanitāro nodrošinājumu un kurā ir uzlabots higiēnas līmenis, un kurā pārtika ir pietiekama, nekaitīga, pieejama un uzturvielām bagāta; pasauli, kurā cilvēku dabiskā vide ir droša, noturīga un ilgtspējīga un kurā ir vispārēja piekļuve pieejamai, uzticamai un ilgtspējīgai enerģijai.

8. Mēs paredzam pasauli, kurā tiek vispārēji ievērotas cilvēktiesības un cilvēka cieņa, tiesiskums, taisnīgums, vienlīdzība un nediskriminācija, rase, etniskā izcelsme un kultūras daudzveidība, kā arī iespēju vienlīdzība, tādējādi ļaujot pilnībā īstenot cilvēces potenciālu un sniedzot ieguldījumu kopīgā labklājībā;

pasauli, kura iegulda savos bērnos un kurā ikviens bērns aug bez vardarbības un izmantošanas; pasauli, kurā ikvienai sievietei un meitenei ir pilna dzimumu līdztiesība un ir likvidēti visi juridiskie, sociālie un ekonomiskie šķēršļi tām pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai; taisnīgu, vienlīdzīgu, iecietīgu, atvērtu un sociāli iekļaujošu pasauli, kurā tiek apmierinātas vismazāk aizsargāto iedzīvotāju vajadzības.

9. Mēs paredzam pasauli, kurā ikvienā valstī notiek noturīga, iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomikas izaugsme un kurā visiem ir pieejama pienācīgas kvalitātes nodarbinātība; pasauli, kurā visu veidu dabas resursu – no gaisa līdz zemes resursiem, no upēm, ezeriem un pazemes ūdeņiem līdz okeāniem un jūrām – patēriņš, ražošana un izmantošana notiek ilgtspējīgi; pasauli, kurā demokrātija, laba pārvaldība un tiesiskums, kā arī labvēlīga vide valsts un starptautiskā līmenī ir būtiska ilgtspējīgai attīstībai, tostarp noturīgai un iekļaujošai ekonomikas izaugsmei, sociālajai attīstībai, vides aizsardzībai un nabadzības un bada izskaušanai; pasauli, kurā tehnoloģijas izstrāde un izmantošana pielāgojas klimatam, ņem vērā bioloģisko daudzveidību un ir noturīga; pasauli, kurā cilvēce dzīvo saskaņā ar dabu un kurā tiek aizsargātas savvaļas un citas dzīvās dabas sugas."

Vai gan katrs planētas iedzīvotājs, kā cilvēks, tā visa pārējā dzīvība, negribētu ne vien paredzēt, bet arī piedzīvot šādu pasauli?
Mums ir desmit gadi, lai vīziju piepildītu!

Kopīga atbildība, arī muzejiem

Dienaskārtība 2030 nav radīta vienīgi valdībām. Tas ir uzaicinājums visām nozarēm, organizācijām, sabiedrībām un indivīdiem visā pasaulē sadarboties un iesaistīties IAM sasniegšanā katram ar savām unikālajām prasmēm un resursiem. Tas ir aicinājums arī kultūras institūcijām, tostarp muzejiem, uzdrīkstēties un stāties pretī izaicinājumiem, ar kuriem globalizācijas laikmetā visa pasaule cīnās kopā.

leklausies divu pasaules kultūras organizāciju ceļavārdos!

Attēls?

1. UNESCO (ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija) "Ieteikumā par muzeju un kolekciju, to daudzveidības un lomas sabiedrībā aizsardzību un veicināšanu"⁹ ir teikts:

"2. Tā kā muzeji ir telpas, kur notiek kultūras tālāknodošana, starpkultūru dialogs, mācīšanās, diskusijas un apmācība, tiem ir svarīga loma arī izglītībā (formālajā, neformālajā un mūžizglītībā), sociālajā kohēzijā un ilgtspējīgā attīstībā. Muzeji var ievērojami uzlabot sabiedrības informētību par kultūras un dabas mantojuma vērtību un visu pilsoņu pienākumu rūpēties par šo mantojumu un sniegt savu ieguldījumu tā tālāknodošanā. Turklāt muzeji galvenokārt ar kultūras un radošo nozaru un tūrisma starpniecību atbalsta ekonomikas attīstību.

3. Šajā ieteikumā dalībvalstu uzmanība tiek pievērsta tam, cik svarīgi ir aizsargāt muzejus un kolekcijas un veicināt to darbību, lai tie būtu partneri ilgtspējīgā attīstībā, saglabājot un aizsargājot mantojumu, aizsargājot un veicinot kultūras daudzveidību, nododot tālāk zinātnes atziņas, izstrādājot izglītības politiku, nodrošinot mūžizglītību un sociālo kohēziju un veicinot radošās industrijas un tūrisma ekonomikas attīstību."

9 https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Nozares/Muzeji/Ieteikums%20par%20muzeju%20un%20kolekciju_UNESCO_2015.pdf

ICOM (Starptautiskās muzeju padomes) paspārnē 2018. gadā darbību uzsāka Ilgtspējīgas attīstības darba grupa, kuras mērķis ir paātrināt un atbalstīt muzeju pievēršanos IAM programmai. Darba grupa izceļ muzeju priekšrocības IAM ieviešanā: "Muzeji piedāvā globālu, jau eksistējošu infrastruktūru. Tiem ir unikālas iespējas sekmēt kolektīvu rīcību, veidojot sadarbības tīklus, palielinot sabiedrības informētību, atbalstot pētniecību un jaunu zināšanu radīšanu. Tie var uzlabot izglītību ilgtspējas un klimata pārmaiņu jomās, strādājot ar kopienām un stiprinot tās tādu pārmaiņu ieviešanā, kas nodrošina dzīvošanai piemērotus apstākļus uz planētas, sociālu taisnīgumu un vienlīdzīgu apmaiņu ekonomikā ilgtermiņā."¹⁰

2019. gada ICOM Ģenerālās asamblejas rezolūcijās¹¹ pirmo vietu ieņem Dienaskārtības 2030 ieviešana:

Ņemot vērā, ka cilvēces aktuālās prasības uz planētas nav ilgtspējīgas, planēta un visi tās apdzīvotāji, gan cilvēki, gan citas dzīvas būtnes, saskaras ar savstarpēji saistītām, iepriekš nepieredzētām vides un sociālām krīzēm, kuru sekas – pieaugoša nevienlīdzība, kari, nabadzība, klimata pārmaiņas, bioloģiskās daudzveidības zudums – krīžu apmērus tikai paplašina,

Atzīstot, ka Apvienoto Nāciju organizācijas locekļi ir vienbalsīgi piekrituši ieviest Dienaskārtību 2030, *Mūsu pasaules pārveidošana*, lai pievērstos krīzēm un liktu pamatus pārejai uz ilgtspējīgu nākotni,

Saprotot, ka muzeji kā uzticami zināšanu avoti ir nenovērtējams resurss, lai iesaistītu kopienas, un atrodas ideālā situācijā, lai stiprinātu globālo sabiedrību, kopīgi iztēlojoties, plānojot un radot ilgtspējīgu nākotni visiem,

¹⁰ <https://icom.museum/en/news/icom-establishes-new-working-group-on-sustainability/>

¹¹ <https://icom.museum/en/news/resolutions-adopted-by-icoms-34th-general-assembly/>

34. Ģenerālā asambleja iesaka, ka ICOM, tās komitejas, apvienības, saistītās organizācijas un sekretariāts:

atzīst, ka visiem muzejiem ir jāspēlē sava loma, veidojot un radot ilgtspējīgu nākotni ar to dažādajām darbībām, programmām un sadarbību;

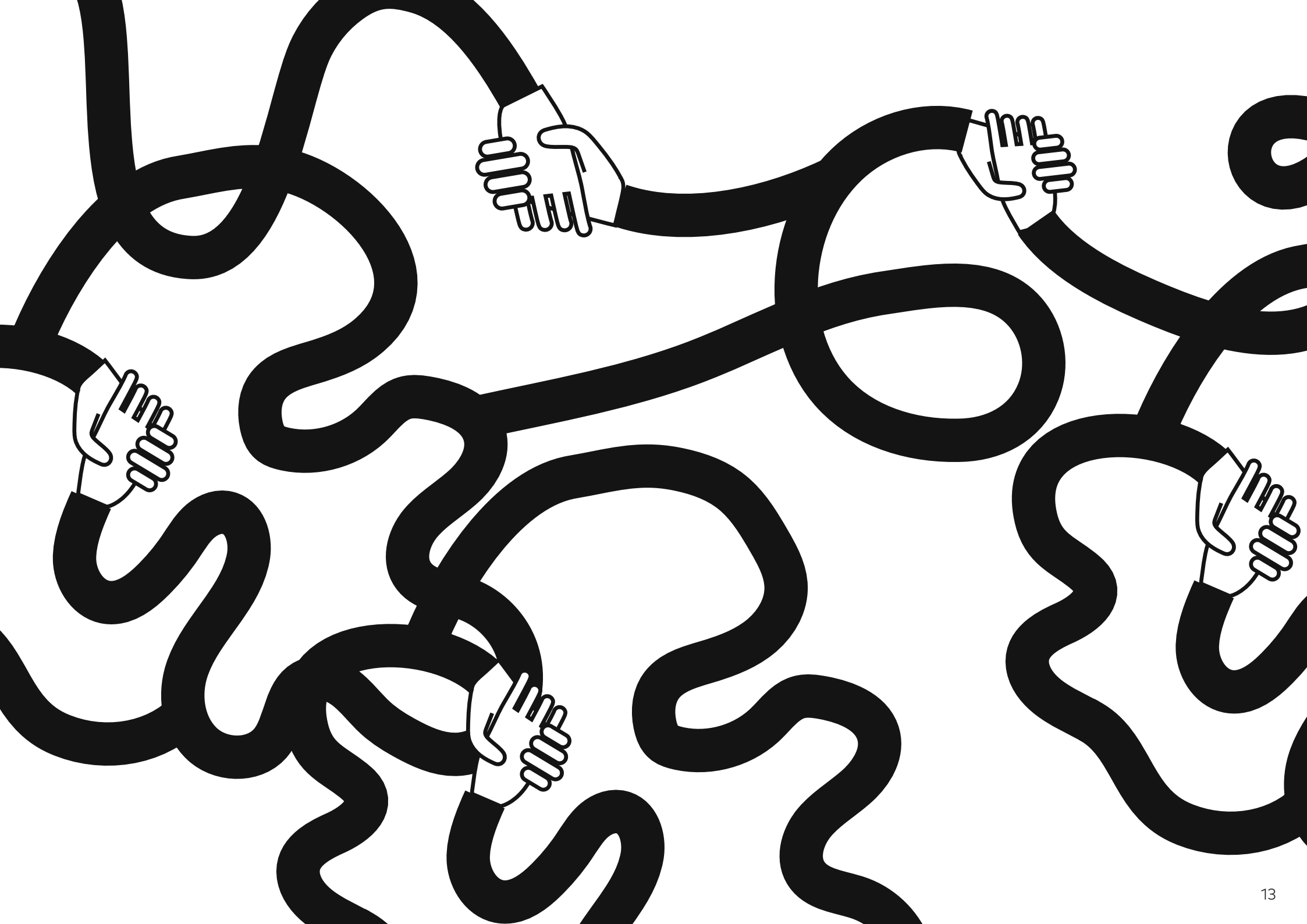
atsaucas ICOM Ilgtspējīgas attīstības darba grupas steidzamajam aicinājumam muzejiem pārdomāt un pārstrādāt savas vērtības, misijas un stratēģijas;

iepazīstas ar un visos iespējamajos veidos **atbalsta** ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus un apakšmērķus un izmanto "*Mūsu pasaules pārveidošana..*" *Dienaskārtību* kā noteicošu pamatu, lai iekļautu ilgtspēju savās iekšējās un ārējās darbībās un izglītības programmās, kā arī

stiprina paši sevi, apmeklētājus un kopienas ar pozitīvu ieguldījumu *Dienaskārtības 2030* .. mērķu sasniegšanā, atzīstot un samazinot savu ietekmi uz vidi, ieskaitot oglekļa dioksīda pēdu, un palīdzot nodrošināt ilgtspējīgu nākotni visiem planētas apdzīvotājiem: gan cilvēkiem, gan citām dzīvām būtnēm."

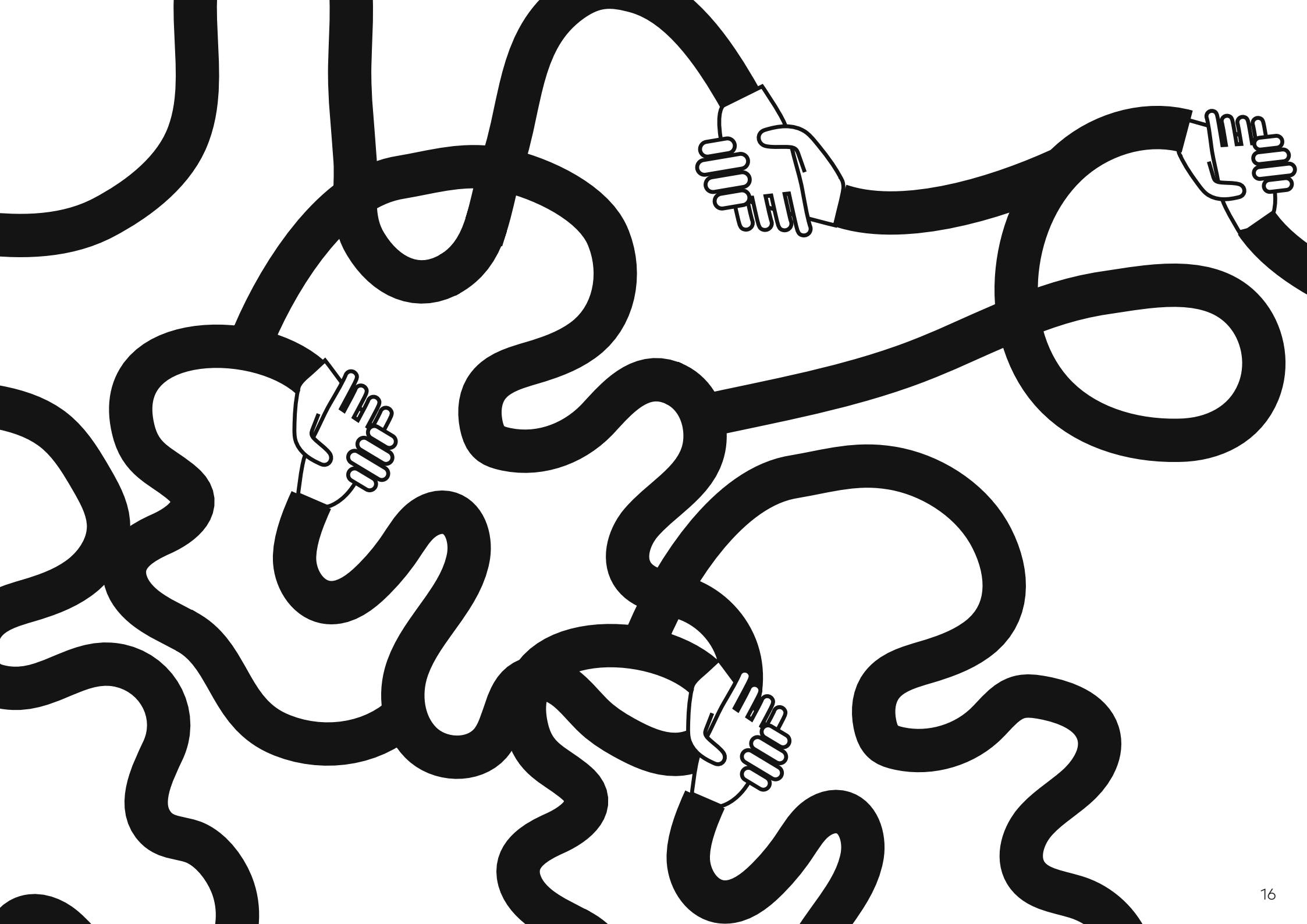
Uz priekšu!

Ne vien muzeji ir vajadzīgi IAM sasniegšanai, bet arī IAM sniedz jaunas iespējas muzejiem. Tie piedāvā jaunus veidus, kā palūkoties uz muzeju darbības pamatfunkcijām, sniedz iespējas vēl labāk izmantot muzeju rīcībā esošos resursus, sekmēt muzeju līdzdalību aktuālos procesos, jo īpaši attiecībā uz vietējām kopienām, veicināt izcilību, inovācijas un radošumu.

Turpinājumā aplūkosim, kā IAM var tikt īstenoti attiecībā uz trīs muzeja pamatfunkcijām – saglabāšanu, pētniecību un komunikāciju, kā arī ieskatīsimies veiksmīgos Latvijas muzeju prakses piemēros.

Atsevišķu uzmanību pievēršīsim muzeja kā institūcijas darbībai Globālo mērķu kontekstā.

Krāt, pētīt, komunicēt – ilgtspējīgi?

Muzeja krājuma komplektēšana, dokumentēšana, saglabāšana un pieejamības nodrošināšana

Kultūras un dabas mantojuma saglabāšana un aizsargāšana ir ietverta IAM Nr. 11, apakšmērķī Nr. 4: "Nostiprināt centienus aizsargāt un nosargāt pasaules kultūras un dabas mantojumu." Nodrošinot efektīvu un ilgtspējīgu krājuma izmantošanu izglītības, izpētes un dažādu komunikācijas norišu vajadzībām, muzeji piedalās kultūras un dabas mantojuma saglabāšanā visā pasaulē, kas savukārt palīdz "Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas".

IAM11,4 ir cieši saistīts arī vairāku citu mērķu sasniegšanu. Pirmkārt, katra muzeja krājums kalpo par pamatu dažādu līmeņu izglītībai (IAM4), kā arī pētniecībai un inovācijām (IAM9). Otrkārt, atkarībā no muzeja misijas un specializācijas darbs ar krājumu var sekmēt dzimumu līdztiesību (IAM5), atbalstīt ilgtspējīgas enerģijas izmantošanu (IAM7), cīņu pret klimata pārmaiņām (IAM13) vai citus Globālos mērķus.

Muzeji var

→	→	→	→	→	→	→
Rūpēties par kolekcijām un darīt tās maksimāli pieejamas izglītībai un kultūras pieredzei.	Kolekciju saturā atspoguļot IAM vērtības, piemēram, rūpēties, lai krājumā būtu pārstāvēts dažādu kopienu kultūras mantojums, iesaistīt kopienas krājuma veidošanā.	Analizēt krājuma veidošanās vēsturi un novērst tās gaidā radušās kļūdas, piemēram, pētīt krājuma izcelsmi jeb provenienci un apsvērt iespēju atgriezt atsevišķas kolekcijas kopienām.	Pārliecināties, ka, rūpējoties par vienu kultūras mantojuma jomu, netiek nodarīts ļaunums citai.	Saglabājot kultūras vērtības, nenodarīt ļaunumu dabai, piemēram, pārliecināties, ka restaurācijā izmantotās vielas nenodara kaitējumu videi.	Strādāt pie kultūras mantojuma saglabātības un aizsardzības stiprināšanas kā muzeju ēkās, tā plašākā kultūras un dabas vidē gan lokālā, gan globālā līmenī.	Atbalstīt krājuma pētniecību saistībā ar IAM.

Piemēri

Etnogrāfijas un sadzīves priekšmetu atklātais krājums. Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs

Sarkāņu bijušajā pamatskolā izvietotā muzeja krātuve ir sakārtota pa kolekcijām un ir apskatāma visos trijos ēkas stāvos. Krājums ir darīts pieejams ne vien etnogrāfijas un vēstures pētniekiem, bet arī skolēnu grupām, ģimenēm ar bērniem un citiem interesentiem. Krātuves individuālais apmeklējums ir bez maksas. Atklātais krājums ļauj apmeklētājiem iepazīt arī tās kolekcijas un priekšmetus, kas nav atrodami muzeja aktuālajās izstādēs, tādējādi nodrošinot maksimālu krājuma pieejamību. Krātuvēs notiekošās, dažādām auditorijas grupām pielāgotās izglītojošās nodarbības palīdz apmeklētājiem izprast vēsturisko priekšmetu funkcijas un nozīmi, to lietošanai nepieciešamās prasmes, kā arī apzināties to saglabāšanas nepieciešamību.

Šobrīd apskatāmās kolekcijas: amatniecības darba rīki, mēbeles un sadzīves priekšmeti, 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta dzīvojamo istabu iekārtojums, tradicionālās tvertnes un mēri, vilnas un linu apstrādes rīki. Muzeja speciālisti pastāvīgi strādā pie jaunu kolekciju veidošanas. Īstenojot atklātā krājuma principu un tajā notiekošās izglītības programmas, muzejs ne vien saglabā un aizsargā kultūras mantojumu (IAM11), bet arī nodrošina plašas izglītības iespējas dažādām auditorijas grupām (IAM4) un publisku piekļuvi informācijai (IAM16). Atklātā krājuma demokrātiskā finansiālā pieejamība, savukārt, ir atbalsts nevienlīdzības mazināšanai (IAM10).

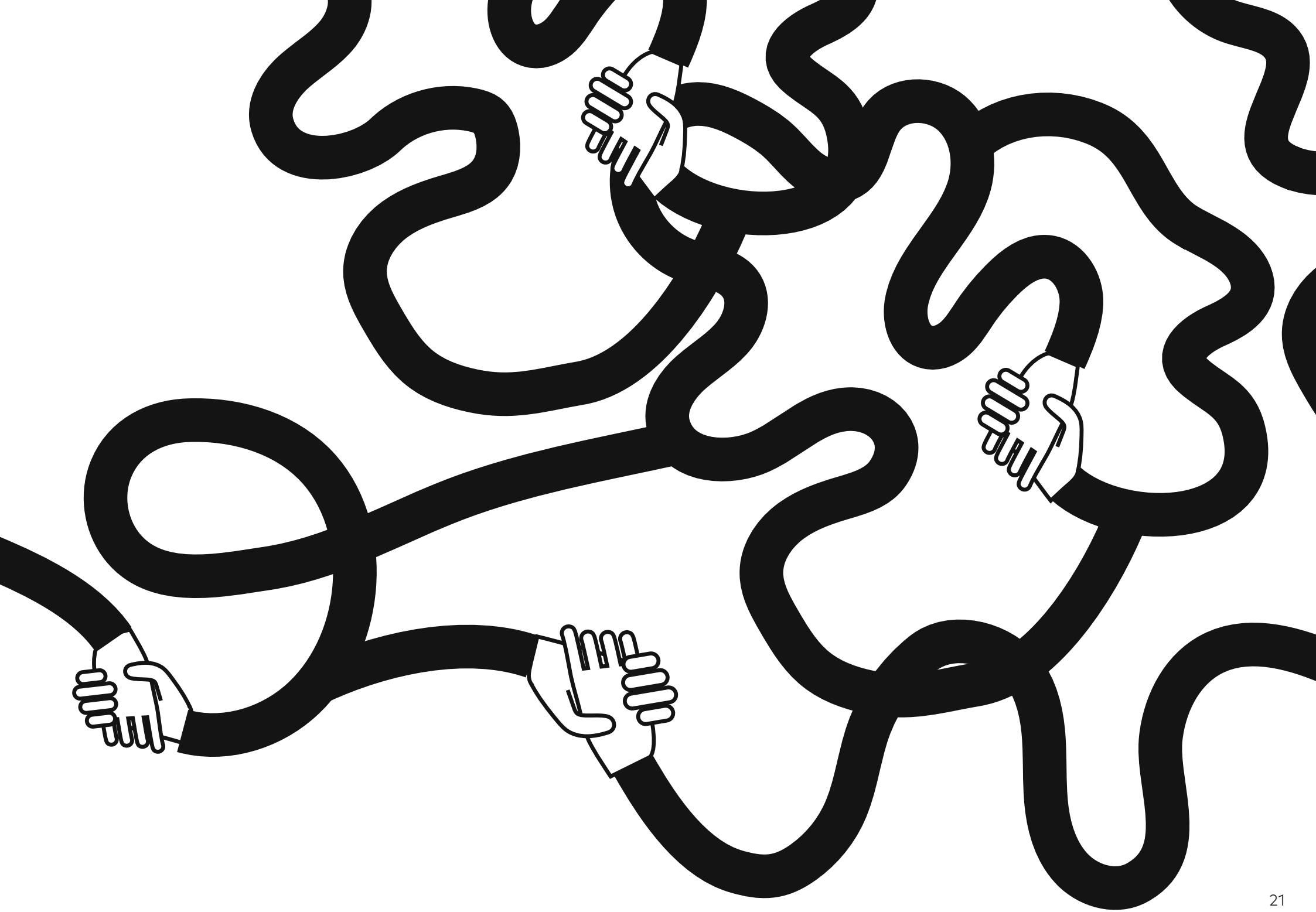

Latvijas pierobežas kultūras un dabas mantojums. Imanta Ziedoņa muzejs

Kaut gan muzejs ir nepārprotami saistīts ar dzejnieku Imantu Ziedoni, tas savā darbībā koncentrējas ne vien uz dzejnieka personības izpēti, bet arī viņa pausto pārliecību un apliecināto vērtību turpināšanu un attīstīšanu – arī Latvijas kultūras un dabas mantojuma apzināšanas un pētniecības darbā. 2016. gadā, balstoties Imanta Ziedoņa "Leišmalītē" teiktajā, ka "pa Latvijas pierobežas joslu kādreiz ies (tā jābūt!) tūrisma ceļš un ceļotāji prasīs izbrauktā maršruta vietu interesantu iemirdzēšanos", muzejs aizsāka trīs gadus ilgu ekspedīciju-gājienu sēriju apkārt Latvijas robežai. Ekspedīcijā savāktie materiāli vēsta par Latvijas dabas, kultūrainavas, vietējo kopienu un arī pašu pētnieku – ekspedīcijas dalībnieku – likteņiem. Materiālu pieejamība tiek

nodrošināta ar vērienīgu komunikācijas pasākumu virkni: 2019. gadā Latviju apceļoja kinoizstāde, filma un muzejpedagoģiskā programma "Izgaismot Latviju"; izstādei izveidota digitālā versija; top tūrisma maršruts Latvijas-Lietuvas pierobežā – *Leišmalītē*.

Muzeja īstenotā pieeja kultūras un dabas mantojuma vākšanā un saglabāšanā (IAM11) balstās iekļaušanas un vienlīdzības principos (IAM5, IAM10) un tiecas izvairīties no vienpusīga sabiedrības, vēstures un dabas procesu portretējuma. Ekspedīcijās savāktajiem materiāliem tiek nodrošināta plaša pieejamība, veidojot dažādām auditoriju grupām piemērotus komunikācijas projektus klātienē un tiešsaistē (IAM4).

Muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas izpēte

Zinātniskās pētniecības un inovāciju nozīme ir uzsvērtā IAM9 "Veidot noturīgu infrastruktūru, veicināt iekļaujošu un ilgtspējīgu industrializāciju un sekmēt inovācijas" un vairākos tā apakšmērķos (IAM9,1; 9,4; 9,5). Pirmkārt, muzeju uzdevums ir nodrošināt un uzturēt stabilas pētniecības iespējas ikvienam interesentam neatkarīgi no viņa akadēmiskās sagatavotības. Otrkārt, muzejiem ir nozīmīga loma materiālā un nemateriālā mantojuma izpētē tādos veidos, kas bagātina un uzlabo cilvēku dzīves šodien un nākotnē.

Glabājot un pārzinot liecības par dažādiem dzīves un saimniekošanas veidiem civilizācijas vēsturē, tieši muzeji var piedāvāt jaunus, ilgtspējīgus ierosinājumus nākotnes sabiedrībām.

Pētniecības nozīme ir saistīta ar atsevišķām nozarēm veltītiem IAM, kā arī ar kultūras mantojuma saglabāšanu un aizsargāšanu (IAM11), izglītību (IAM4) un kultūras pieejamības nodrošinājumu visiem (IAM10).

Muzeji var

Īstenot muzeja krājuma pētniecību, kā arī nodrošināt pieeju un norādīt virzienus citiem pētniekiem uz izpētei noderīgām kolekcijām kā tradicionālās, tā inovatīvās zinātņu disciplīnās.

Īstenot un sekmēt tādu pētniecību, kas atbalsta kultūras un dabas mantojuma aizsardzību, saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Īstenot un sekmēt ar IAM saistītu pētniecību.

Muzeja pētniekiem sadarboties ar radniecīgu disciplīnu zinātniekiem, kā arī stimulēt un atbalstīt starpdisciplinārus pētniecības projektus.

Attīstīt kolekcijas, krātuves un to aprīkojumu, kā arī kolekcijas pavadošo informāciju (īpaši tiešsaistē) atbilstoši mūsdienu un nākotnes pētnieku vajadzībām.

Norādīt pētniekiem un politiķiem, kā humanitārās un sociālās zinātnes var sekmēt IAM sasniegšanu.

Piedalīties izpētes rezultātu izplatīšanā dažādu auditoriju un sadarbības partneru vidū.

Izmantot IAM kā atskaites ietvaru pētniecības rezultātu publiskošanā.

Piemēri

Invazīvās augu sugas Latvijā. **Latvijas Dabas muzejs**

Latvijas Dabas muzeja pētnieki sadarbībā ar biologiem vairāku gadu garumā pētījuši Latvijā sastopamās invazīvās kokaugu, lakstaugu, gliemežu, kukaiņu un zīdītāju sugas, kas tiek uzskatītas par vienu no būtiskākajiem apdraudējumiem bioloģiskajai daudzveidībai. Muzeja ieguldījums invazīvo sugu izplatības pētījumos bija krājuma vākšanas ekspedīciju laikā gūtie novērojumi. Pētījumu rezultāti tika atspoguļoti izstādē "Svešie mūsu dabā" 2019.–2020. gadā. Izstāde ne vien iepazīstināja ar invazīvo sugu pārstāvjiem un to ierašanās ceļiem, bet arī veicināja izpratni par to postošo ietekmi un cilvēku rīcības veidiem, kas var apturēt to tālāku izplatīšanos. Izstādes

tēmai tika veltīts seminārs dabaszinātņu skolotājiem un vides speciālistiem, ģimenes diena un izglītojošas nodarbības skolēniem. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nozīme ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā ir izcelta IAM15. Dabas muzeji visā pasaulē sniedz vērtīgu atbalstu mērķa sasniegšanā, gan veicot un atbalstot pētniecību (IAM9) un informējot sabiedrību (IAM4) par invazīvajām sugām, gan saglabājot paraugus un ziņas par vietējām sugām (IAM11), tādējādi nodrošinot tām atjaunošanās iespējas.

Sievietes mākslinieces Latvijā. Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs ir uzsācis projektu *"Vēl neuzrakstītie stāsti – sieviešu mākslinieču arhīvi"*, kurā, sadarbojoties vairākām institūcijām Eiropā, tiks arhivētas un digitalizētas 1550 grafikas, zīmējumi, gleznas, instalācijas, rokraksti, dzeja un fotogrāfijas, kuru autores ir sievietes mākslinieces. Projekta mērķis ir pētīt un rosināt publiskas sarunas par atšķirīgiem līdztiesības un dzimtes jautājumiem Austrumeiropas un Rietumeiropas mākslas kontekstā. Projekts top sadarbībā ar *Arton Foundation* (Polija), *Office of Photography* (Horvātija) un Laikmetīgās mākslas centru Ļubļanā (Slovēnija). Apkopotie materiāli būs pieejami tiešsaistes krātuvē www.forgettenheritage.eu, kā arī aplūkojami izstādēs

četrās Eiropas pilsētās – Rīgā, Varšavā, Zagrebā un Ļubļanā. Tiks īstenota arī semināru, starptautisku konferenču un publikāciju programma.

Projekta norisē Latvijā par sadarbības partneri ir kļuvusi Latvijas Mākslas akadēmija, kā arī Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, nodrošinot iespēju pētīt savas kolekcijas. Projekta ietvaros paredzētā izstāde LNMM, ko veido Latvijas Laikmetīgais mākslas centrs, tiks veltīta sievietēm māksliniecēm 20. gadsimta 2. pusē, priekšplānā izceļot atšķirīgus mazāk zināmus vai arī nezināmus stāstus, kritiski pārskatot arī tos mehānismus, kā mēs rakstām "savu mākslas vēsturi" un pēc kādiem principiem veidojam publisko muzeju krājumus un pastāvīgās ekspozīcijas.

Iesaistoties projektā, muzejs sekmē mūsdienīgu zinātnisko pētniecību (IAM9) un atbalsta IAM5, kas paredz panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visām sievietēm un meitenēm.

Sabiedrības izglītošana, izmantojot ekspozīcijas, izstādes un izglītojošas programmas, kā arī citus ar muzeja darbību saistītus komunikācijas veidus

IAM4,7 paredz "līdz 2030. gadam nodrošināt, ka visi apmācāmie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, tostarp izglītojot par ilgtspējīgu attīstību un ilgtspējīgu dzīvesveidu, cilvēktiesībām, dzimumu līdztiesību, veicinot miera un nevardarbības kultūru, globālo pilsoniskumu un radot izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā". Apakšmērķa formulējums koncentrētā veidā aptver visus 17 IAM un izceļ izglītības izšķirošo un visaptverošo lomu IAM izprašanā, bez kuras nav iespējama to sasniegšana.

Svarīgs sabiedrības izglītošanas aspekts ir "nodrošināt un veicināt visu iedzīvotāju sociālo, ekonomisko un politisko iekļaušanu neatkarīgi no

vecuma, dzimuma, invaliditātes, rases, etniskās piederības, izcelsmes, reliģiskās pārliecības vai ekonomiskā vai cita statusa" (IAM10,2).

Vienlīdzīgas kultūras līdzdalības iespējas var sekmēt nabadzības un nevienlīdzības mazināšanu (IAM1 un IAM10), dzimumu līdztiesību (IAM5), sabiedrības un institūciju taisnīgumu (IAM16) un būt pamatu jaunām sadarbībām (IAM17).

Lai atbalstītu izglītības profesionāļus atbildīgā uzdevuma veikšanā, vairākas pasaules, kā arī Latvijas organizācijas ir radījušas virkni izglītojošu materiālu¹³, ko arī muzeji var izmantot, pielāgojot sava darba tematiskai un auditoriju specifikai.

13 <https://en.unesco.org/themes/education/sdgs/material>
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219752>
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>
<http://iic.lv/materiali-kas-izstradati-projekta-laika/>

Muzeji var

Uzturēt un nodot nākamajām paaudzēm vietējās **kopienas vērtības un dzīvesveidu**, nodrošināt daudzveidīgas saskarsmes iespējas ar kultūras materiālo un nemateriālo mantojumu.

Ar izstāžu, pasākumu un izglītības programmu palīdzību atbalstīt un nodrošināt **izglītības iespējas saistībā ar IAM**, kā arī **iesaistīties plašākās, ar IAM saistītās izglītības programmās**.

Rosināt diskusijas un **jaunu, ilgtspējīgu vērtību un uzvedības normu veidošanos sabiedrībā**, piemēram, saistībā ar klimata pārmaiņu novēršanu un ilgtspējīgu patēriņa paradumu ieviešanu.

Rūpēties par līdzdalības iespējām un **muzeja pieejamību visiem un ikvienam sabiedrības loceklim** neatkarīgi no viņa izcelsmes, piederības vai spējām.

Ar muzeja komunikācijas darbu – izstādēm, pasākumiem, izglītojošo darbu – dibināt jaunas attiecības un sadarbības starp dažādiem sabiedrības slāņiem, kopienām un to pārstāvjiem, veicināt savstarpēju saprašanos un pieņemšanu dažādu kultūru starpā, veicināt **sociālo iekļaušanu un piederības sajūtu**.

Iesaistīt dažādu kopienu pārstāvjus muzeja lēmumu pieņemšanā un projektu īstenošanā.

Piedāvāt muzeja telpu un aprīkojuma izmantošanu dažādu kopienu vajadzībām.

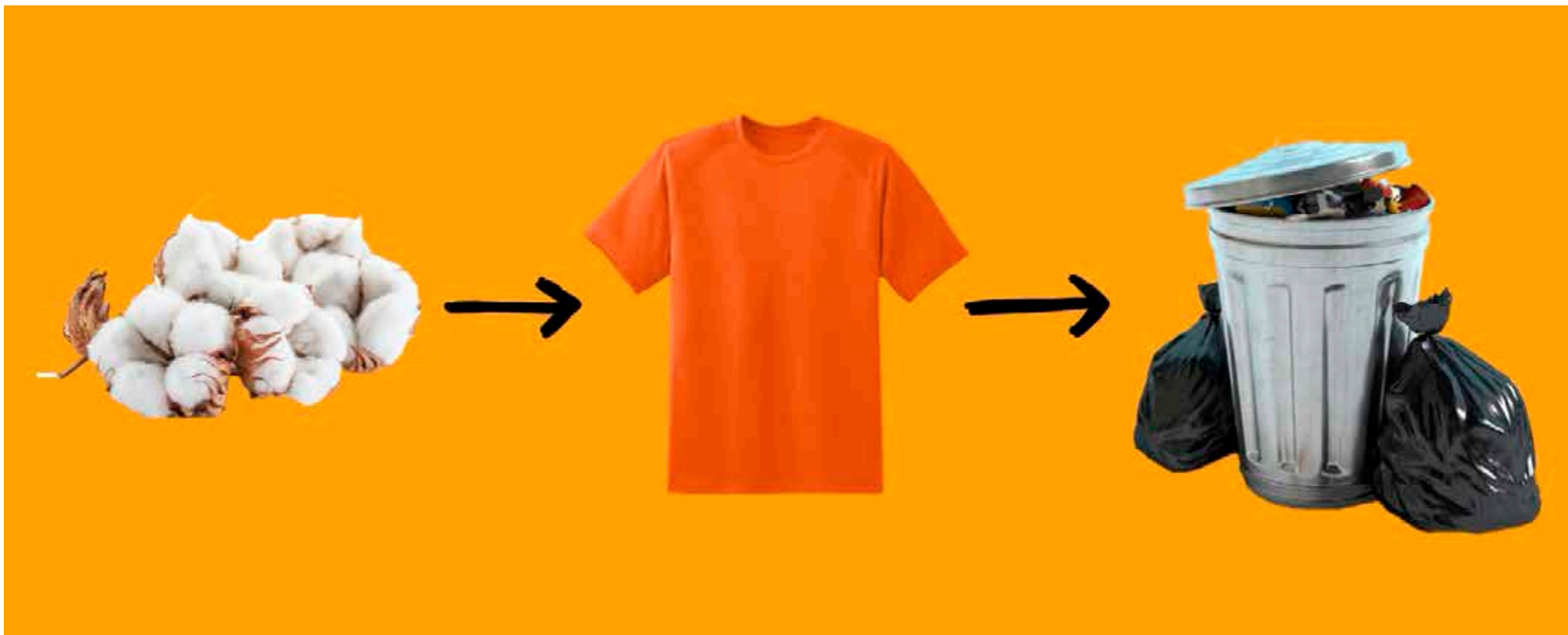
Piemēri

Aušanas amats no darbnīcas izstādē līdz veikalam. Tukuma muzejs

"Audēju darbnīca" ir Tukuma muzeja struktūrvienība. Tajā darbojas pieredzējušas audējas – Tautas lietišķās mākslas studijas "Durbe" dalībnieces. Audējas pēta muzeju krātuvēs atrodamos Tukuma un pārnovadu tautastērpu paraugus, to aprakstus, konsultējas ar profesionāliem etnogrāfiem un vēsturniekiem, lai pašas atdarinātu tautastērpus, eksponētu tos izstādēs Latvijā un citās Baltijas valstīs, kā arī konsultētu interesentus un tautas mākslas kolektīvus tautastērpu darināšanā. Reizi gadā "Audēju darbnīca" organizē izstādi, kurā demonstrē gan etnogrāfisko tērpu atdarinājumus, gan arī savus radošos darbus. Aušanas

procesā tiek aicināti piedalīties arī darbnīcas apmeklētāji, iepazīstot auduma tapšanas procesu un apgūstot dažus vienkāršus aušanas paņēmienus. Darbnīcā notiek apmācības individuāli un grupās, nodarbības skolēniem un pieaugušajiem, radošās darbnīcas un tālākizglītības kursi. Blakus vietējai kopienai raksturīgā amata saglabāšanai un nodošanai nākamajām paaudzēm muzejs rada arī ekonomisku pienesumu, tirgojot Tukuma audēju un citu rokdarbnieku darbus un piesaistot tūristu interesi. Muzejs projekta ietvaros atbalsta vairākus IAM: saglabājot un aizsargājot pasaules kultūras mantojumu (IAM11), veicinot mūžizglītības iespējas, radot izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras mantojuma ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā (IAM4), veicinot ilgtspējīgu tūrismu, kas rada darbavietas un popularizē vietējo kultūru un ražojumus (IAM8).

Mode un vide.

Modes muzejs

Modes muzeja izstādes pievēršas galvenokārt apģērbu vēstures estētiskajai un mākslinieciskajai pusei, taču 2020. gadā ir radīta izglītojoša nodarbība vidusskolēniem, kas atklāj arī modes industrijas ietekmi uz vidi. Nodarbībā tiek stāstīts, diskutēts un domāts par to, ko, cik daudz un kāpēc pērkam, kur paliek mums vairs nevajadzīgais apģērbs, no kā un kā apģērbu taisa, un kādā veidā modes industrija un mūsu ikdienas apģērba valkāšanas un kopšanas paradumi ietekmē apkārtējo vidi. Nodarbības noslēgumā dalībnieki aplūko

dažādas idejas un ierosinājumus, kā modes un apģērba kontekstā iespējams izturēties saudzīgāk pret planētu.

Nodarbība sniedz izpratni par ilgtspējīgas ražošanas modeļiem un ilgtspējīga patēriņa paradumiem (IAM12), kas cieši saistīti ar klimata pārmaiņām (IAM13), dzīvību okeānos un jūrās (IAM14) un sauszemes ekosistēmām (IAM15), kā arī ikviena cilvēka tiesībām uz cienīgu darbu (IAM8).

**Specializēto un vispārizglītojošo skolu bērni mācās kopā.
Latvijas Nacionālais Mākslas muzejs**

Iekļaujošas izglītības programma "Nāc muzejā!" veidota ar mērķi veicināt iekļaujošas sabiedrības attīstību, rosināt empātiju, sapratni un sadarbību. Programmas ietvaros skolas vecuma bērni gūst ne tikai mākslas un kultūras pieredzi, bet arī iespēju iepazīt un labāk izprast savus vienaudžus. Programmas nodarbības notiek apvienotām skolēnu grupām, ko veido skolēni no vispārizglītojošajām skolām un bērni un jaunieši ar īpašām vajadzībām no

speciālajām mācību iestādēm. Piedāvājums ir bezmaksas. Atbalsts cilvēkiem ar invaliditāti ir minēts vairākos IAM apakšmērķos: 4, 8, 10, 11 un 17. Kultūras pieejamības nodrošināšana neaizsargātām iedzīvotāju grupām var kļūt par būtisku faktoru nabadzības mazināšanā (IAM1), nodrošināt veselīgu dzīvi un sekmēt labklājību (IAM3), stiprināt atsevišķas kopienas (IAM11), veidot miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību (IAM16).

Veidot dialogu starp dažādām etniskām kopienām.

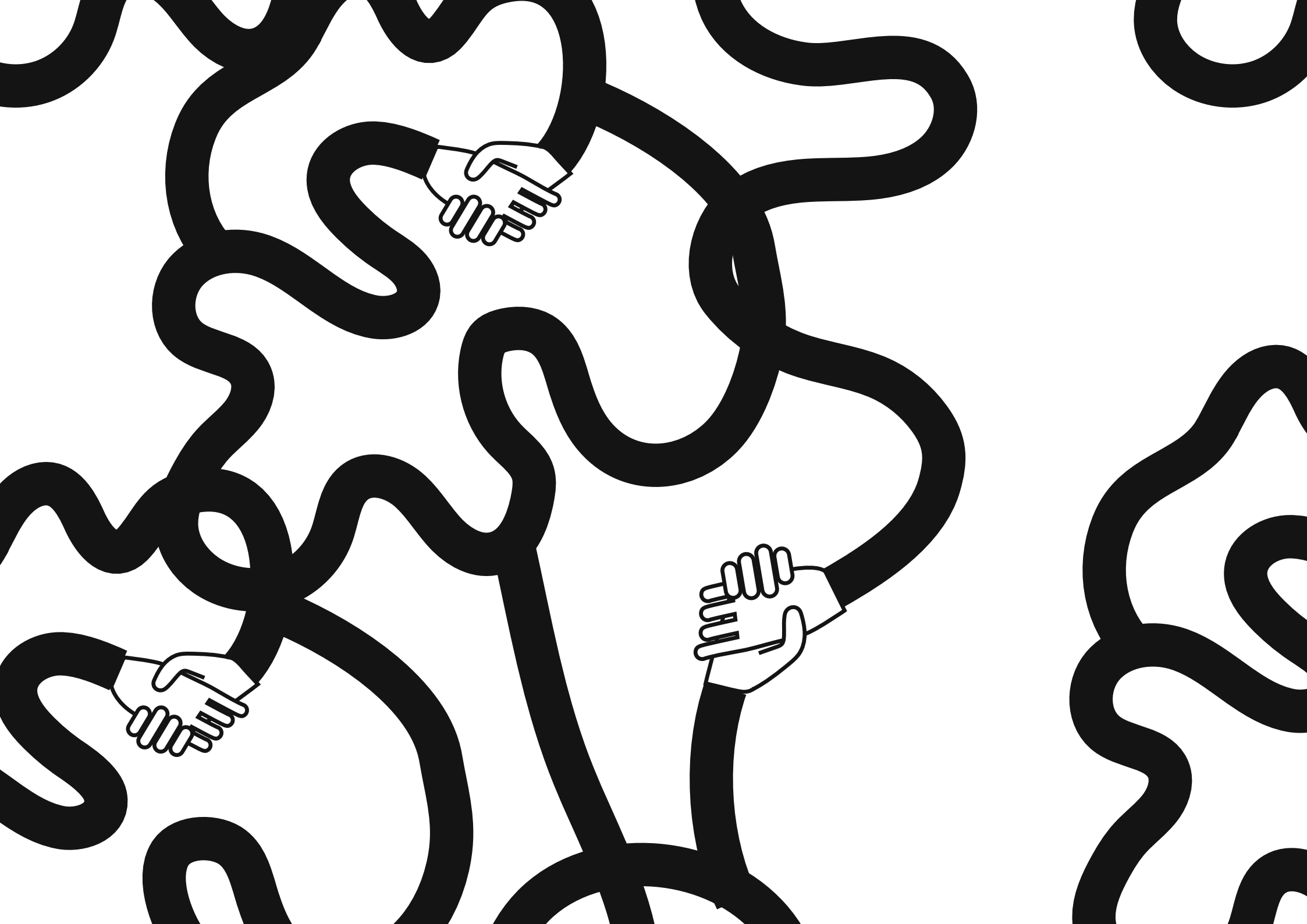
Žaņa Lipkes memoriāls

Žaņa Lipkes memoriāls forumos "Rīgas sarunas" (2018) un "Rīgas sarunas 2" (2019) aicināja satikties latviešu un mazākumtautību skolu audzēkņus, lai runātu par dažādu kopienu traumatiskām pieredzēm un radītu jaunus iekļaujošas politikas rīkus. Forumu daudzveidīgā programma iekļāva gan lektoru ziņojumus, gan ekspertu un motivētu studentu vadītas debates un darbnīcas jauniešiem, gan dažādu žanru mākslas darbus, gan pašu jauniešu izstrādātu projektu prezentācijas, kas vērsti pret rasismu un naida runu. Forumu dalībnieki pārstāvēja vairākas valstis – Latviju, Krieviju, Vāciju, Somiju – un dažādas profesionālās darbības

jomas – studenti, vēstures skolotāji, muzeju darbinieki, jaunie žurnālistikas profesionāļi, mazākumtautību mediji (īpaši – sociālie mediji), mākslinieki. Tikšanās ar etniski citādo veicināja debates par jauniem līdzekļiem, kas spētu atklāt vienas grupas traumu citām etniskām un sociālām kopienām. Tādējādi tika radīta kopīga telpa kolektīvo atmiņu apmaiņai un labvēlīga vide dialogam un pilsoniskai līdzdalībai neatkarīgi no dalībnieku etniskās izcelsmes.

Projekts drosmīgi un profesionāli pievērsās Latvijā īpaši sensitīvajai etnisko minoritāšu tēmai (IAM10), piedāvājot kvalitatīvu un radošu izglītības programmu konkrētai mērķauditorijai – jauniešiem (IAM4). Tāpat projekts ir uzskatāms IAM17 – globālās partnerības, efektīvas publiskā un privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības partnerības – piemērs.

Zaļš un taisnīgs muzejs

Muzejs kā institūcija

Arī kā institūcijas muzeji var sniegt ievērojamu ieguldījumu IAM sasniegšanā, pieņemot lēmumus dažādos vadības līmeņos saistībā ar muzeju ikdienas darbības nodrošinājumu.

Muzeji var

Vadība un politikas

Rakstveidā formulēt, apstiprināt, izskaidrot darbiniekiem un regulāri pārskatīt politikas, kas nosaka muzeja mērķus un uzdevumus ilgtspējīgas attīstības jomā.

Muzeja darbības vērtēšanā izmantot IAM kritērijus un indikatorus.

Iekļaut ilgtspējas dimensiju krājuma un citās muzeja darbību reglamentējošās politikās.

Veikt vides un sociālās ietekmes mērījumus katrā muzeja īstenotā projektā.

Iekļaut konkrētas, ar ilgtspējīgu attīstību saistītas prasības sadarbības līgumos.

Dibināt partnerības un sadarbības IAM atbalstam, tai skaitā ar vietējām organizācijām un kopienām.

Pastāvīgi censties veicināt pozitīvu ieguldījumu IAM sasniegšanā un pakāpeniski mazināt negatīvo ieguldījumu.

Informēt pēc iespējas plašāku sabiedrību par muzeja iekšējo un ārējo darbu IAM sasniegšanas labā. Rūpēties par muzeja kā ilgtspējīgu attīstību atbalstošas institūcijas tēlu.

Vadība un politikas

Rakstveidā formulēt, apstiprināt, izskaidrot darbiniekiem un regulāri pārskatīt politikas, kas nosaka muzeja mērķus un uzdevumus ilgtspējīgas attīstības jomā.

Iekļaut ilgtspējas dimensiju krājuma un citās muzeja darbību reglamentējošās politikās.

Iekļaut konkrētas, ar ilgtspējīgu attīstību saistītas prasības sadarbības līgumos.

Pastāvīgi censties veicināt pozitīvu ieguldījumu IAM sasniegšanā un pakāpeniski mazināt negatīvo ieguldījumu.

Muzeja darbības vērtēšanā izmantot IAM kritērijus un indikatorus.

Veikt vides un sociālās ietekmes mērījumus katrā muzeja īstenotā projektā.

Dibināt partnerības un sadarbības IAM atbalstam, tai skaitā ar vietējām organizācijām un kopienām.

Informēt pēc iespējas plašāku sabiedrību par muzeja iekšējo un ārējo darbu IAM sasniegšanas labā. Rūpēties par muzeja kā ilgtspējīgu attīstību atbalstošas institūcijas tēlu.

Personāls

Tiekties pēc dažādības personāla un brīvprātīgo vidū. Izskaut dzimumu un cita veida diskrimināciju.

Nodrošināt efektīvas mācību iespējas darbiniekiem IAM izprašanai un ieviešanai ikdienas darbā.

Nodrošināt brīvprātīgā darba iespējas.

Atbalstīt visu līmeņu darbiniekus sniegt tiešu un netiešu ieguldījumu IAM sasniegšanā.

Nodrošināt darba iespējas jauniešiem un viņus godprātīgi atalgot.

Ietekme uz vidi

Veikt muzeja un tā ēku ietekmes uz vidi auditu, aprēķināt muzeja ikdienas darbību radīto oglekļa pēdas nospiedumu.

Uzraudzīt visu veidu enerģijas patēriņu. Uztādīt mērķus enerģijas un ūdens patēriņa, kā arī visu veidu atkritumu daudzuma samazināšanai.

Censties sabalansēt darbinieku, apmeklētāju un kolekciju saglabāšanas vajadzības ar muzeja ietekmi uz vidi.

Ieguldīt līdzekļus aprīkojumā, kas samazinās muzeja ietekmi uz vidi.

Izmantot enerģiju taupošu apgaismojumu.

Izmantot atjaunojamu elektroenerģiju.

Šķirot atkritumus.

Izmantot pārstrādātus materiālus, kur tas ir iespējams.

Iedrošināt apmeklētājus izmantot sabiedrisko transportu, pārvietoties kājām vai ar velosipēdu. Skaidri norādīt muzeja pieejamību ar sabiedrisko transportu. Nodrošināt drošas velosipēdu stāvvietas.

Īstenot zaļos iepirkumus. Dot priekšroku vietējiem produktiem un pakalpojumiem, tādējādi samazinot transporta radītās oglekļa emisijas, atkritumu daudzumu un atbalstot vietējo kultūras mantojumu; dot priekšroku piegādātājiem un produktiem ar mazāku negatīvo sociālo un vides ietekmi.

Dot priekšroku vietējai, augu valsts pārtikai.

Dot priekšroku Godīgās tirdzniecības jeb *Fair Trade* produktiem.

Nodrošināt bezmaksas dzeramo ūdeni.

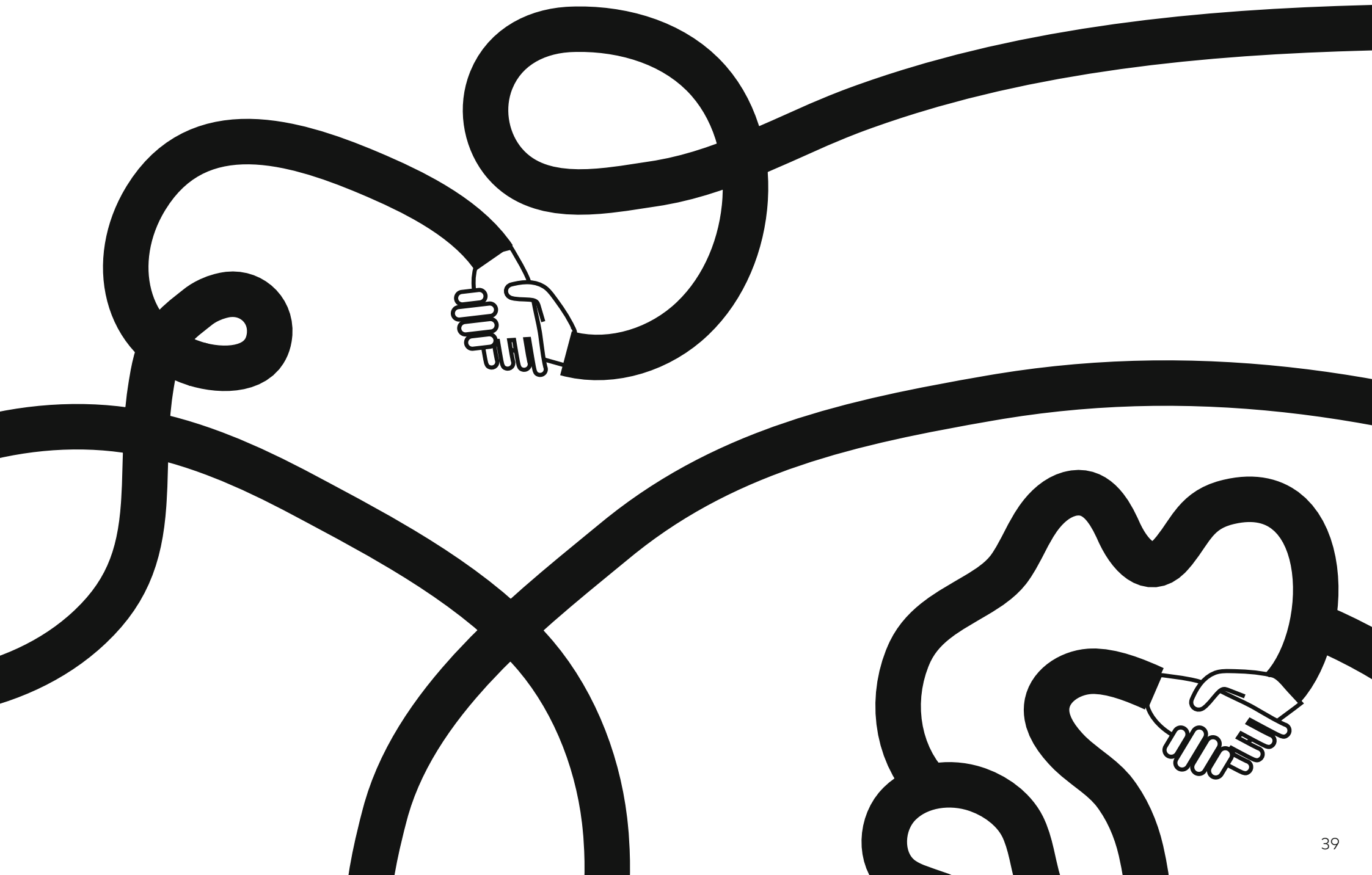
Izmantot videi draudzīgus tīrīšanas līdzekļus.

Ierobežot darbinieku komandējumu skaitu, kas ietver lidojumus.

Veicināt muzeja publisko telpu pieejamību, izveidot un ilgtspējīgi uzturēt zaļo zonu ap muzeju. Atbalstīt bioloģisko daudzveidību muzeja zaļajā zonā.

Ar ko sākt?
Mums ir plāns!

Darbības programma

Ikkatrs muzejs, katrs muzeja darbinieks un sadarbības tīkls var kļūt par aktīvu spēlētāju Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā. Iespējams, IAM jums jau šķiet gana iedvesmojošs un iespējams pilns darbības lauks tiklab muzejiem, kā visai pasaulei, taču jūs mulsina mērķu lielais vēriens un atsevišķa muzeja ierobežotās iespējas.

Īsu un kodolīgu darbības programmu savā blogā *the museum of the future* (nākotnes muzejs) piedāvā Jaspers Visers¹⁴:

Izvēlieties. Pievērsieties vienam (maksimums dažiem) IAM un dariet savu izvēli zināmu. Henrijs Makgī iesaka izvēlēties tēmas, kurās jums ir ietekme. Dabas muzejam tas var būt IAM15 (dzīvība uz zemes) un pilsētas muzejam IAM11 (ilgtspējīgas pilsētas un kopienas), bet, protams, ir iespējamās visdažādākās kombinācijas.

Padariet to lokālu. IAM visā pasaulē tiek īstenoti kā globāli mērķi, kam nepieciešama lokāla darbība. Raizes par klimata pārmaiņām ir aktuālas visā pasaulē, taču ne katrai iniciatīvai jāaptver visa planēta. Definējiet, ko vēlaties sasniegt sava kopienā saistībā ar izraudzīto IAM un strādājiet uz šo mērķi.

Sadarbojieties. Vēl viena raksturīga IAM iezīme ir tā, ka tie prasa sadarbībā balstītu darbību. Ja pavadīsiet kādu laiku, iepazīstot 17 mērķus un 169 apakšmērķus, jūs pamanīsiet daudz savstarpēju saistību starp tiem. Planētas aizsardzība prasa pieejamu un tīru enerģiju, kas pretī prasa inovatīvas industrijas, kuras savukārt nodrošina laba izglītība, kas ir pieejama visiem,

ja nav nabadzības etc. Atrodiet partnerus savā kopienā, kas jums var palīdzēt sasniegt jūsu lokālo mērķi, un strādājiet ar viņiem kopā.

Koncentrējieties uz ietekmi, ne uz apņemšanos. IAM muzejiem sniedz iespējas piesaistīt finansējumu un veidot labu PR. Tomēr mums būtu jāatļaujas justies lepnēm tikai par ietekmi, ko panākam, nevis par savu apņemšanos. IAM nebūtu jāklūst par "ieķeksējamu lodziņu", ja nu vienīgi apsolumies tajā ieķeksēt tikai, kad esam sasnieguši nospraustos mērķus.

Komunicējiet. Globāli izaicinājumi ar teju bezgalīgu variāciju skaitu prasa daudzus pieredzes piemērus, lai iedvesmotu darbībai. Neatļaidīga projektu plūsma, kas koncentrējas uz klimata pārmaiņām, ir pastāvīgi redzama sociālajos tīklos, bet mēs varētu veidot globālu kultūras projektu karti par visiem IAM. Par iedvesmu var kalpot IFLA Pasaules bibliotēku karte¹⁵.

Ilgtspējīgas attīstības mērķi ir liela mēroga apņemšanās un iespēja visai pasaulei ieviest vērā ņemamus uzlabojumus visās tai būtiskākajās jomās – izbeigt nabadzību, stiprināt taisnīgas un vienlīdzīgas sabiedrības, aizsargāt planētu. Kultūrai, tostarp lieliem un maziem muzejiem, tā ir iespēja skaļi un nepārprotami pierādīt savu neatsveramo lomu globālu, izšķiroši svarīgu jautājumu risināšanā. Tā ir iespēja vēlreiz apliecināt, ka kultūras un mantojuma primārā nozīme ir gādāt par kultūras resursu saglabāšanu un pieejamību tagadnes un nākotnes paaudzēm, lai ne vien bagātinātu, bet arī būtiski uzlabotu to dzīves.

14 <https://themuseumofthefuture.com/2018/09/19/museums-and-the-sdgs-how-to-take-action/>

15 <https://librarymap.ifla.org/stories/>

Izmantotie avoti

Latviešu valodā

Apvienoto Nāciju Organizācija. Apvienoto Nāciju Organizācijas samita noslēguma dokumenta projekts attīstības programmas pieņemšanai laikposmam pēc 2015. gada // https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Dienaskartiba%202030_0.pdf

LAPAS. Ilgtspējīgas attīstības mērķi: es, kopiena, valsts un pasaule // https://lapas.lv/wp-content/uploads/2018/01/Metodiskais-materi%C4%81ls_IAM.pdf

LAPAS. Latvijas ilgtspējīga attīstība: analīze par nevalstisko organizāciju iespējām līdzdarboties. Papildinājums Latvijas valdības ziņojumam par Ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu Latvijā // https://lapas.lv/wp-content/uploads/2018/12/NVOzinojums-LV_v2_final_ar-foto-autoru_18.12.2018.pdf

Latvijas Muzeju biedrība. Vebinārs "Vienlīdzība, dažādība un iekļaušana muzejos ilgtspējīgas attīstības paradigmā un ārpus tās" // <https://www.youtube.com/watch?v=DriM-qQNhTo&feature=youtu.be>

Pārresoru koordinācijas centrs. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi // <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana/ano-ilgtspējīgas-attistibas-merki>

Pārresoru koordinācijas centrs. Latvijas Ziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijai par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu // https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija%20IAM%20Zinojums%20ANO_1.pdf

Zaļā brīvība. Ilgtspējīgas attīstības mērķi. Attīstības sadarbības vēstis. 1(3)/2016 // https://www.zalabriviba.lv/wp-content/uploads/asv3_online.pdf

Angļu valodā

Confédération suisse. 1987: Brundtland Report // https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-_milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html

Henry McGhie. Museums and the Sustainable Development Goals: A how-to guide for museums, galleries, the cultural sector and their partners // <https://curatingtomorrow236646048.wordpress.com/2019/08/21/how-can-museums-support-the-sustainable-development-goals/>

Henry McGhie. Using the Sustainable Development Goals in Museums (vebinārs) // <https://www.youtube.com/watch?v=kXUGPGkyUUY>

ICOM. ICOM establishes new working group on sustainability // <https://icom.museum/en/news/icom-establishes-new-working-group-on-sustainability/>

ICOM. Resolutions adopted by the 34th General Assembly of ICOM // <https://icom.museum/en/news/resolutions-adopted-by-icoms-34th-general-assembly/>

Izabela Luiza Pop, Anca Borza, Anuța Buiga, Diana Ighian, Rita Toader. Achieving Cultural Sustainability in Museums: A Step Toward Sustainable Development // <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/4/970>

Jasper Visser. Museums and the Sustainable Development Goals // <https://themuseumofthefuture.com/2018/06/27/museums-and-the-sustainable-development-goals/>

Jasper Visser. Museums and the Sustainable Development Goals (vebinārs) // https://youtu.be/jHBKVZvy1_k

Jasper Visser. Museums and the SDGs: How to take action? // <https://themuseumofthefuture.com/2018/09/19/museums-and-the-sdgs-how-to-take-action/>

Museums Association. Principles for sustainable museums // <https://www.museumsassociation.org/campaigns/sustainability/principles-for-sustainable-museums>

Museums Association. Sustainability and museums. Your chance to make a difference // <http://bibalex.org/baifa/en/resources/document/449857>

Museums Association. Sustainability Checklist // <https://www.museumsassociation.org/campaigns/sustainability/sustainability-report>

NEMO. Museums 2030 – Sharing recipes for a better future // https://www.ne-mo.org/news/article/nemo/new-nemo-publication-museums-2030-sharing-recipes-for-a-better-future.html?fbclid=IwAR3Nwa5pdaDXxvkwTRjZanoTpA5_m2OikJNoOAMPMqS4665WBZ8cyCdOQWg

UNESCO. Ieteikums par muzeju un kolekciju, to daudzveidības un lomas sabiedrībā aizsardzību un veicināšanu // https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Nozares/Muzeji/leteikums%20par%20muzeju%20un%20kolekciju_UNESCO_2015.pdf

United Cities and Local Governments. Culture in the Sustainable Development Goals: A Guide for Local Action // <https://www.uclg.org/en/media/news/culture-sustainable-development-goals-sdgs-guide-local-action>

World Economic Forum. What are the SDGs, and why do we need them? // <https://www.weforum.org/agenda/2015/09/what-are-the-sdgs-and-why-do-we-need-them/>

Īpaša pateicība
Inese Vaivare, Una Sedleniece

@ICOMofficial

#IMD2020

icom.museum

Latvijas Muzeju biedrība kopā ar sadarbības partneriem turpmākajos gados aņemas sekot līdzi Latvijas un starptautiskās muzeju vides aktivitātēm Dienaskārtības 2030 atbalstam, kā arī, cik iespējams, sekmēt Latvijas muzeju informētību par Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ar tiem saistītām aktualitātēm, izglītības un sadarbības iespējām. Šī informācija tiks apkopota LMB mājaslapā, sadaļā "ilgtspēja muzejos".

Aicinām arī jūs, Latvijas muzejus, iesaistīties Globālo mērķu izaicinājumā, daloties ar pieredzi, noderīgiem informācijas avotiem, idejām un jautājumiem!

Materiāls tapis, noslēdzot projektu "Vienlīdzība, dažādība un iekļaušana muzejos ilgtspējīgas attīstības paradigmā un ārpus tās", ko 2020. gada 18. maijā, Starptautiskajā Muzeju dienā, rīkoja Latvijas Muzeju biedrība (LMB) sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku (LNB) un Izglītības iniciatīvu centru (IIC) projekta "Bridge 47" ietvaros¹⁶.

16 <https://muzeji.lv/lv/specialistiem/starptautiskaja-muzeju-diena-par-ilgtspējigu-attistibu-vienlidziba-dazadiba-un-ieklausana>